

Rolnummer 2748
Arrest nr. 38/2004 van 10 maart 2004

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 37 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd, gesteld door het Hof van Beroep te Luik.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en A. Arts, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, M. Bossuyt, E. De Groot en L. Lavrysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*   *   *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij arrest van 27 juni 2003 in zake C. Warengnien tegen de directeur van de dienst gerechtelijke bescherming en anderen, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 1 juli 2003, heeft het Hof van Beroep te Luik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt de bepaling vervat in artikel 37 van het decreet [van de Franse Gemeenschap] van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd, die erin voorziet dat hetzij een van de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of die de jongere in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, hetzij de jongere boven de veertien jaar, hetzij de jongere van minder dan veertien (zoals nader gepreciseerd) voor de jeugdrechtbank een betwisting kan brengen die betrekking heeft op de toekenning, de weigering van toekenning of de nadere regels voor de toepassing van een individuele maatregel tot hulpverlening, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat zij de andere personen die bij de hulpverlenende maatregel betrokken zijn, meer bepaald de grootouders en meer algemeen de leefgenoten bedoeld in artikel 7, tweede lid, van het decreet van 4 maart 1991 niet toestaat het beroep waarin zij voorziet in te stellen, waarbij zij aldus een verschil in behandeling invoert tussen de personen die in de bepaling worden aangewezen en de personen die niet erin worden aangewezen ? »

Memories en memories van antwoord zijn ingediend door :

- C. Warengnien, wonende te 4171 Poulseur, Grand Enclos 74;
- de Franse Gemeenschapsregering.

Op de openbare terechtzitting van 14 januari 2004 :

- zijn verschenen :
  - . Mr. J. Jöbses, advocaat bij de balie te Luik, voor C. Warengnien;
  - . Mr. V. Rigodanzo, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. M. Merodio, advocaat bij de balie te Luik, voor de Franse Gemeenschapsregering;
- hebben de rechters-verslaggevers P. Martens en L. Lavrysen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

De appellant voor het Hof van Beroep te Luik betwist de weigering van de directeur van de hulpverlening aan de jeugd om hem te betrekken bij de toepassing van maatregelen die werden genomen ten aanzien van zijn minderjarige kleindochter, ter uitvoering van een vonnis dat de jeugdrechtbank had gewezen op grond van de

artikelen 10 en 38 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd. Bij het in het geding zijnde vonnis werd beslist het dwangbevel te handhaven, het kind tijdelijk buiten zijn familiaal milieu te huisvesten en educatieve richtlijnen op te leggen aan de moeder, die zelf wordt gehuisvest door haar vader, appellant voor het Hof van Beroep.

Hij beschikt niet over een uitvoerbare titel op grond waarvan hem een recht op persoonlijk contact met het kind wordt toegekend, en heeft het kind niet onder zijn bewaring, noch in feite, noch in rechte. Hij betwist bijgevolg niet dat hij niet een van de hoedanigheden heeft om in rechte te treden die uitdrukkelijk vereist zijn bij artikel 37 van het voormelde decreet, maar verzoekt het Hof van Beroep het Hof een vraag te stellen over de beperking van de dragers van het recht om een vordering in te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. De appellant voor het Hof van Beroep te Luik voert aan dat artikel 37 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt doordat het de grootouders, leefgenoten in de zin van artikel 7, tweede lid, van hetzelfde decreet, niet toestaat het beroep waarin het voorziet in te stellen.

A.1.2. Hij doet gelden dat de maatregel inzake individuele hulpverlening die hij te dezen betwist, neerkomt op een verbod contact te onderhouden met zijn kleindochter, en dat die maatregel voor hem *de facto* leidt tot een opschorting van het subjectieve recht op persoonlijk contact, dat is vastgelegd bij artikel 375*bis* van het Burgerlijk Wetboek. Hij voegt eraan toe dat, aangezien de maatregel inzake individuele hulpverlening het gevolg is van een vordering van strafrechtelijke aard, krachtens het beginsel « le pénal tient le civil en état », de grootouders niet op doeltreffende wijze een burgerlijke rechtsvordering kunnen instellen op grond van artikel 375*bis* van het Burgerlijk Wetboek zolang het verbod van contact geldt.

A.1.3. Hij doet daarnaast opmerken dat de toekenning van het recht op betwisting die hij vraagt, alleen erin zou bestaan de grootouders toe te staan hun standpunt mee te delen in het stadium van hoger beroep van een procedure die zij niet op gang kunnen brengen, noch beïnvloeden in eerste aanleg, en dat zowel in hun eigen belang als in het belang van het kind. Hij voegt ten slotte eraan toe dat artikel 37, doordat het de grootouders rechten ontnemt die zij ontleen aan artikel 7, tweede lid, van hetzelfde decreet, afbreuk doet aan het algemene beginsel van eerbiediging van de rechten van de verdediging, alsook aan het recht op eerbiediging van het privéleven dat gewaarborgd is bij artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

A.2.1. Op grond van de parlementaire voorbereiding herinnert de Franse Gemeenschapsregering eraan dat, door het recht om beroep in te stellen voor de jeugdrechtbank te beperken tot de personen die beschikken over een recht over het kind, de decreetgever heeft willen voorkomen dat de rechtbank overbelast wordt. Zij onderstreept dat het Hof reeds heeft geoordeeld dat een goede rechtsbedeling op zich een legitiem doel is. Zij voegt eraan toe dat de decreetgever, door het recht om beroep in te stellen voor te behouden aan de jongere zelf en aan de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of die de jongere in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, de burgerrechtelijke regels in acht heeft genomen die hem zijn opgelegd bij artikel 5, § 1, II, 6°, a), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980. Door die bepaling kon hij onmogelijk de rechten van de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen, uitbreiden of beperken.

A.2.2. De Franse Gemeenschapsregering beklemtoont het verschil tussen het recht op persoonlijk contact van artikel 375*bis* van het Burgerlijk Wetboek, en het ouderlijk gezag, doordat in het eerste geval, in tegenstelling tot het tweede, aan de dragers ervan geen enkel recht op de persoon van het kind wordt verleend. Zij leidt eruit af dat de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of die het kind in rechte of in feite onder hun bewaring hebben en de personen die het recht genieten persoonlijk contact met het kind te onderhouden, geen vergelijkbare categorieën zijn.

A.2.3. Subsidiair is zij van mening dat het uit artikel 37 voortvloeiende verschil in behandeling tussen de personen die beschikken over een recht over de persoon van het kind en de andere personen die bij de hulpverleningsmaatregel zijn betrokken, op een objectief en pertinent criterium berust, en dat het redelijk en

evenredig is omdat de bij de hulpverleningsmaatregel betrokken personen die niet worden beoogd door artikel 37 van het decreet, met inbegrip van diegenen aan wie het recht op persoonlijk contact met de jongere is toegekend, volgens het gemeen recht over geen enkel rechtsmiddel beschikken om hun eigen opvoedingsvisie te laten gelden.

A.3. In zijn memorie van antwoord voert de appellant voor het Hof van Beroep te Luik aan dat de in het geding zijnde beperking van het aantal dragers van het recht om een vordering in te stellen, een onevenredige maatregel is ten opzichte van het doel een overbelasting van de rechtbanken te vermijden. Hij voegt eraan toe dat de weigering aan de grootouders een rechtsmiddel toe te kennen, een schending uitmaakt van artikel 375bis van het Burgerlijk Wetboek, terwijl de decreetgever krachtens de bevoegdheidverdelende regels verplicht is de hem opgelegde burgerrechtelijke regels in acht te nemen.

A.4.1. In haar memorie van antwoord onderstreept de Franse Gemeenschapsregering dat het recht op persoonlijk contact alleen in het belang van het kind aan de grootouders wordt toegekend. Indien hierover een betwisting ontstaat, wordt dat geschil door de jeugdrechtbank geregeld. De grootouders kunnen dus op grond van artikel 375bis van het Burgerlijk Wetboek beroep instellen voor de rechtbank, en de rechter kan in voorkomend geval de grootouders een uitvoerbare titel verlenen. De Franse Gemeenschapsregering besluit eruit dat de in het geding zijnde bepaling niet tot gevolg heeft dat de dragers van het recht op persoonlijk contact het voordeel verliezen van de werking van artikel 375bis van het Burgerlijk Wetboek.

A.4.2. Voor het overige is zij van mening dat de redenering van het Hof in het arrest nr. 31/98 te dezen niet zonder meer kan worden overgenomen, en herinnert zij eraan dat de grootouders niet steeds leefgenoten zijn in de zin van artikel 7, tweede lid, van het decreet inzake hulpverlening aan de jeugd.

- B -

B.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 37 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd, zoals gewijzigd bij het decreet van 5 mei 1999, dat bepaalt :

«De jeugdrechtbank beslist over de betwistingen betreffende de toekenning, de weigering van toekenning of de nadere regels voor de toepassing van een individuele maatregel tot hulpverlening die voor haar worden gebracht :

1° door één van de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of die de jongere in rechte of in feite onder hun bewaring hebben;

2° door de jongere boven de veertien jaar;

3° in het geval dat, wat een jongere van minder dan veertien betreft, de personen bedoeld bij 1° de zaak bij de rechtbank niet aanhangig maken :

a) hetzij door de jongere zelf;

b) hetzij door een voogd *ad hoc* aangesteld door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg op het verzoek van gelijk welke belanghebbende en in voorkomend geval door de procureur des Konings;

c) hetzij een voogd *ad hoc* aan te stellen door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg op het verzoek van dezelfde indien het blijkt dat de jongere van minder dan veertien jaar geen klare kijk heeft op de kwestie waarop de betwisting slaat; in dat geval schort de jeugdrechtbank haar uitspraak op tot wanneer de voogd *ad hoc* aangesteld is.

De jeugdrechtbank maakt een einde aan de betwisting door de partijen tot overeenstemming te brengen.

Indien de verzoening faalt, beslecht de jeugdrechtbank de voor haar gebrachte betwisting.

De beslissing van de jeugdrechtbank levert geen beletsel op voor het treffen en uitvoeren van een schikking die, later tussen de partijen tot stand gekomen, afwijkt van de rechterlijke beslissing. Die schikking kan aan de jeugdrechtbank worden medegedeeld. »

B.2.1. De verwijzende rechter stelt het Hof een vraag over een eventuele discriminatie, wat betreft het recht om het beroep waarin die bepaling voorziet voor de jeugdrechtbank in te stellen, tussen de houders van het recht om een rechtsvordering in te stellen die in de bepaling worden aangewezen en de personen die niet erin worden aangewezen, « meer bepaald de grootouders », en « meer algemeen de leefgenoten bedoeld in artikel 7, tweede lid, van [hetzelfde] decreet ».

B.2.2. Uit het arrest waarbij het Hof een vraag wordt gesteld, blijkt dat het de grootvader is van het kind voor wie de betwiste maatregel is genomen, die de zaak bij het verwijzende rechtscollege aanhangig heeft gemaakt. Het Hof beperkt dan ook zijn onderzoek van de vraag tot het verschil in behandeling waartoe artikel 37 aanleiding geeft, wat betreft het recht om een rechtsvordering in te stellen dat bij dat artikel is ingevoerd, tussen de personen die erin worden beoogd en die dat recht hebben, en de grootouders die, doordat zij in die hoedanigheid niet door de bepaling worden aangewezen, daarvan zijn uitgesloten.

B.3. Krachtens artikel 7, tweede lid, van het voormelde decreet van 4 maart 1991 worden, wanneer de directeur van de hulpverlening aan de jeugd een hulpverlenende maatregel in werking stelt die de jeugdrechtbank op grond van artikel 38 van hetzelfde decreet heeft opgelegd, « het kind en zijn leefgenoten bij die maatregel betrokken ».

In artikel 1, 4°, van hetzelfde decreet wordt het begrip « leefgenoten » gedefinieerd als « de personen waaruit het familiaal leefmilieu van de jongere bestaat, met inbegrip van de opvangouders ». Men kan ervan uitgaan dat in vele gevallen de grootouders van het betrokken kind kunnen worden beschouwd als « leefgenoten » in de zin van het decreet.

B.4. Wanneer de jeugdrechtbank op grond van artikel 38 van het decreet beslist het kind tijdelijk buiten zijn familiaal leefmilieu te huisvesten, kunnen zijn grootouders, op basis van artikel 7, tweede lid, van het voormelde decreet van 4 maart 1991, de directeur van de hulpverlening aan de jeugd verzoeken om bij de toepassing van die maatregel te worden betrokken.

Zij beschikken echter niet over een rechtsmiddel wanneer hun verzoek door de directeur van de hulpverlening aan de jeugd wordt geweigerd, aangezien zij niet worden beoogd in artikel 37, dat voorziet in de rechtsmiddelen tegen de beslissingen van de adviseur in het kader van toegekende hulp, en van de directeur in het kader van de inwerkingstelling van een opgelegde hulpverlenende maatregel.

B.5. Uit de parlementaire voorbereiding van het decreet van 4 maart 1991 blijkt dat de decreetgever het recht om het beroep in te stellen waarin het in het geding zijnde artikel 37 voorziet, alleen heeft toegekend aan de personen « die beschikken over een recht over het kind », « om te vermijden dat de rechtbank overbelast wordt, wat voor iedereen nadelig zou zijn » (*Parl. St.*, Franse Gemeenschapsraad, 1990-1991, nr. 165/1, p. 27).

B.6.1. Sinds de aanneming van die bepaling werd aan de grootouders het recht toegekend persoonlijk contact met hun kleinkinderen te onderhouden, door de invoering van artikel 375*bis* in het Burgerlijk Wetboek, dat bepaalt :

« De grootouders hebben het recht persoonlijk contact met het kind te onderhouden. Datzelfde recht kan aan ieder ander persoon worden toegekend, indien hij aantoonbaar dat hij met het kind een bijzondere affectieve band heeft.

Bij gebreke van een overeenkomst tussen de partijen, wordt over de uitoefening van dat recht in het belang van het kind op verzoek van de partijen of van de procureur des Konings beslist door de jeugdrechtbank. »

B.6.2. De parlementaire voorbereiding van de wet van 13 april 1995 waarbij die bepaling in het Burgerlijk Wetboek is ingevoerd, toont aan dat de wetgever het voornemen had om, in het belang van de grootouders en van het kind, een recht op persoonlijk contact in te voeren (*Parl. St.*, Kamer, 1990-1991, nr. 1412/1, pp. 2-3; *Parl. St.*, Kamer, 1988-1989, nr. 848/1, pp. 1-2; *Parl. St.*, Senaat, 1994-1995, nr. 1270/2, p. 3).

B.7.1. De doelstelling een overbelasting van de rechtbanken te vermijden, kan echter niet verantwoord worden dat aan bepaalde categorieën van rechtzoekenden de gerechtelijke bescherming wordt ontnomen van de rechten die hun bij wet zijn toegekend. Wanneer een maatregel tot gevolg heeft dat de grootouders verhinderd worden hun recht op persoonlijk contact met het kind uit te oefenen, moeten zij die beslissing kunnen aanvechten voor de jeugdrechtbank, die, afhankelijk van de situatie van het kind en de maatregelen die ten aanzien van dat kind moeten worden genomen, zal beslissen of het verantwoord is, rekening houdend met zijn belang, hun recht op persoonlijk contact met het kind te beperken of op te schorten.

B.7.2. Doordat zij tot gevolg heeft dat de grootouders verhinderd worden de weigering te betwisten van de directeur van de hulpverlening aan de jeugd om hen te betrekken bij de uitvoering van een hulpverlenende maatregel waartoe de jeugdrechtbank ten aanzien van hun kleinkind heeft beslist, doet de bepaling waarbij hun het recht wordt ontzegd een betwisting bij de jeugdrechtbank aanhangig te maken, op onverantwoorde wijze afbreuk aan hun recht om persoonlijk contact met het kind te onderhouden.

B.8. De prejudiciële vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 37 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat het de grootouders van het kind voor wie de hulpverlenende maatregel werd genomen, niet toestaat het beroep waarin het voorziet, in te stellen.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 10 maart 2004.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior